Український математичний вісник
Том 12 **(2015)**, № 2, 243 – 256

Властивості псевдоквазінеперервності

Василь В. Нестеренко

(*Представлена М. М. Маламудом*)

Анотація. В [17] встановлено, що поняття псевдоквазінеперервності та простої неперервності означають одне і теж ослаблення неперервності. Крім огляду відомих результатів про псевдоквазінеперервність, подано ряд нових властивостей цього поняття.

2010 MSC. 54C08, 26B05.

Ключові слова та фрази. Псевдоквазінеперервність, квазінеперервність, кліковість, проста неперервність, майже неперервність, точкова розривність.

Вступ

За останні сто років було введено велику кількість різних ослаблень неперервності. Оскільки вони вводилися різними авторами, то деякі з них означають одну і ту ж властивість відображення, принаймні для деяких типів просторів. Так в [12] Кемпістий увів поняття квазінеперервності, а в [7] Бледзой вивчав еквівалентну властивість. Пізніше Левін в [13] увів поняття напівнеперервності, яке, як показано в [16], еквівалентне квазінеперервності.

У зв'язку з вивченням точок сукупної неперервності відображень $f : X \times Y \to Z$ в [15] виникло поняття псевдо- квазінеперервності знизу многозначного відображення. Там було встановлено, що кожне квазінеперервне знизу многозначне відображення є псевдоквазінеперервним знизу. Аналог поняття псевдоквазінеперервності знизу для однозначних відображень привів до відомого поняття простої неперервності [6].

В цій роботі досліджуються властивості псевдоквазі-неперервності однозначних відображень. Буде проведено огляд результатів, які пов'язані з псевдоквазінеперервінстю (= простою неперервністю). Також будуть вивчені нарізні і сукупні властивості псевдоквазінеперервності відображень від двох змінних.

Стаття надійшла в редакцію 24.04.2015

ISSN 1810 – 3200.

1. Основні поняття

Відображення $f : X \to Y$ між двома топологічними просторами X та Y називається *точково розривним*, якщо множина $C(f)$ точок непрервності відображення f є всюди щільна в X. Нехай X — топологічний простір, Y — метричний простір. Позначимо через $\omega_f(A)$ коливання функції f на множині A. Функція $f : X \to Y$ називається *кліковою в точці* x [18], якщо для кожного $\varepsilon > 0$ і довільного околу U точки x в X існує відкрита непорожня множина G, така, що $G \subseteq U$ і $\omega_f(G) < \varepsilon$, і просто *кліковою*, якщо вона є такою в кожній точці. Добре відомо [18], що коли простір X берівський, то кожна клікова функція $f : X \to Y$ є точково розривною.

Нехай тепер Y — довільний топологічний простір. Відображення f називається *квазінеперервним у точці* $x \in X$ [12, 14], якщо для кожного околу V точки $y = f(x)$ в Y і для кожного околу U точки x в X існує відкрита непорожня множина G, така, що $G \subseteq U$ і $f(G) \subseteq V$. Якщо відображення f квазінеперервне у кожній точці $x \in X$, то воно називається *квазінеперервним*. Легко бачити, що кожне квазінеперервне відображення зі значеннями в метричному просторі є кліковим. Обернене твердження не вірне.

Добре відомою є наступна характеризація квазінеперервності (див. [19]).

Теорема 1.1. *Нехай X і Y — топологічні простори. Відображення $f : X \to Y$ буде квазінеперервне тоді і тільки тоді, коли для довільної відкритої непорожньої множини U в X та щільної в U множини E маємо, що $f(U) \subseteq \overline{f(E)}$.*

Відображення $f : X \to Y$ називається *псевдоквазінеперервним*, якщо для довільної відкритої множини U в X та довільної множини E в X, такої, що $U \subseteq \overline{E}$ існує відкрита непорожня множина G в X, така, що $G \subseteq U$ і $f(G) \subseteq \overline{f(E)}$.

З теореми 1.1 легко випливає наступний результат.

Наслідок 1.1. *Нехай X і Y — топологічні простори і $f : X \to Y$ — квазінеперервне відображення. Тоді відображення f псевдоквазінеперервне.*

Обернене твердження не вірне.

Приклад 1.1. Функція $f : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$, $f(x) = 0$ при $x \neq 0$ і $f(0) = 1$, не є квазінеперервною в точці $x = 0$, однак вона псевдоквазінеперервна.

2. Зв'язки між різними аналогами точкової розривності

Теорема 2.1. *Нехай X — топологічний простір, простір Y задовольняє другу аксіому зліченності і $f : X \to Y$ — псевдоквазінеперервне відображення. Тоді множина $D(f)$ точок розриву функції f першої категорії.*

Доведення. Будемо міркувати від супротивного. Нехай множина $D(f)$ другої категорії в X. Нехай $\{V_n : n \in \mathbb{N}\}$ — база простору Y. Через $\mathcal{U}_x$ позначимо систему околів точки $x \in X$.

Для кожного номера n розглянемо множини

$$A_n = \{x \in D(f) : (f(x) \in V_n)(\forall U \in \mathcal{U}_x)(\exists u_x \in U)(f(u_x) \subseteq Y \setminus V_n)\}.$$

Зрозуміло, що $\bigcup_{n=1}^{\infty} A_n = D(f)$. Оскільки множина $D(f)$ другої категорії, то існує номер m, такий, що множина A_m десь щільна в X. Нехай A_m щільна в деякій відкритій непорожній множині U, тобто $U \subseteq \overline{A_m}$.

Розглянемо множину $E = \{x \in U : f(x) \in Y \setminus V_m\}$. Покажемо, що множина E щільна в U. Візьмемо довільну відкриту множину U' в X, таку, що $U' \subseteq U$. Оскільки множина A_m щільна в U, то існує точка $x' \in U' \cap A_m \subseteq D(f)$. З визначення множини A_m і того, що U' є околом точки x' випливає, що існує точка $u_{x'} \in U'$, така, що $f(u_{x'}) \in Y \setminus V_m$. Таким чином, $u_{x'} \in U' \cap E$.

З псевдоквазінеперервності відображення f випливає, що існує відкрита непорожня множина G в X, така, що $G \subseteq U$ і

$$f(G) \subseteq \overline{f(E)} \subseteq \overline{Y \setminus V_m} = Y \setminus V_m.$$

Візьмемо довільну точку $a \in G \cap A_m$. Оскільки $a \in A_m$, то $f(a) \in V_n$. З іншого ж боку $f(a) \in f(G) \subseteq Y \setminus V_m$. Одержали суперечність. Наше припущення хибне, отже, множина $D(f)$ першої категорії. □

Як наслідок одержуємо наступний результат.

Теорема 2.2. *Нехай X — берівський простір, простір Y задовольняє другу аксіому зліченності і $f : X \to Y$ — псевдоквазінеперервне відображення. Тоді відображення f точково розривне.*

Наслідок 2.1. *Нехай X — берівський простір, Y — метричний сепарабельний простір і $f : X \to Y$ — псевдоквазінеперервна функція. Тоді функція f клікова.*

Доведення. Оскільки точково розривна функція є кліковою, то з теореми 2.2 випливає, що функція f є кліковою. □

В [6, приклад 2] показано, що умова беровості простору X в наслідку 2.1 є істотною.

Позначимо через $Q(f)$ множину точок квазінеперервності відображення $f : X \to Y$. Зрозуміло, що $Q(f) \supseteq C(f)$.

Наслідок 2.2. *Нехай X — топологічний простір, простір Y задовольняє другу аксіому зліченності і $f : X \to Y$ — псевдоквазінеперервне відображення. Тоді множина $X \backslash Q(f)$ першої категорії. Якщо до того ж простір X берівський, то множина $Q(f)$ всюди щільна в X.*

Обернене твердження не вірне.

Приклад 2.1. Нехай $\mathbb{Q}$ — множина раціональних чисел. Визначимо функцію $f : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ так:

$$f(x) = \begin{cases} \frac{1}{n}, & x = \frac{m}{n} \in \mathbb{Q}, \\ 0, & \text{в інших випадках.} \end{cases}$$

Тоді $C(f) = Q(f) = \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$, але f не є псевдоквазінеперервною.

Оскільки функція з прикладу 2.1 є функцією першого класу Бера (поточковою границею неперервних функцій), то це означає, що не кожна функція першого класу Бера є псевдоквазінеперервною.

В [17, теорема 3.3] встановлено наступний результат.

Теорема 2.3. *Нехай X і Y — топологічні простори, $f : X \to Y$ — відображення і множина $X \setminus Q(f)$ ніде не щільна в X. Тоді відображення f псевдоквазінеперервне.*

Обернене твердження не вірне. Це слідує з наступного прикладу, який подано в [6, приклад 1].

Приклад 2.2. Нехай $\mathbb{Q}$ — множина раціональних чисел. Визначимо функцію $f : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ так:

$$f(x) = \begin{cases} x + \frac{1}{n}, & x = \frac{m}{n} \in \mathbb{Q}, \\ x, & \text{в інших випадках.} \end{cases}$$

Функція f є псевдоквазінеперервною і $\mathbb{R} \setminus Q(f) = \mathbb{R} \setminus C(f) = \mathbb{Q}$.

Відображення f називається *ледь неперервним у точці* $x \in X$ [9], якщо для кожного околу V точки $f(x)$ в Y існує відкрита непорожня множина G в X, така, що $f(G) \subseteq V$. Позначимо через $L(f)$ множину точок ледь неперервності відображення f.

Теорема 2.4. *Нехай X — берівський простір, простір Y задовольняє другу аксіому зліченності і $f : X \to Y$ — псевдоквазінеперервне відображення. Тоді множина $X \setminus L(f)$ ніде не щільна в X.*

Доведення. Припустимо, що множина $E = X \setminus L(f)$ щільна в деякій відкритій непорожній множині U в X. З теореми 2.2 випливає, що множина $C(f)$ теж щільна в U. Тоді згідно з псевдоквазінеперервністю функції f маємо, що існує відкрита непорожня в X множина G, така, що $G \subseteq U$ і $f(G) \subseteq \overline{f(C(f))}$. Візьмемо довільну точку $x \in E \cap G$ і будь-який її відкритий окіл V в Y. Тоді $V \cap f(C(f)) \neq \varnothing$. Отже, існує точка $x_0 \in C(f)$ та її окіл U_0, такі, що $f(x_0) \in V$ і $f(U_0) \subseteq V$. Це суперечить тому, що відображення f не є ледь неперервним в точці x. Отже, припущення про десь щільність множини E є хибним. □

Підмножина A простору X називається *s-відкритою* [1], якщо $A = U \cup N$, де U — відкрита множина в X, а множина N ніде не щільна. Ця умова рівносильна тому, що $int\overline{fr(A)} = \varnothing$, де $fr(A)$ означає межу множини A. Відображення $f : X \to Y$ називається *просто неперервним* [1], якщо для довільної відкритої множини V в Y множина $f^{-1}(V) = U \cup N$ є s-відкритою.

Наступний результат показує, що псевдоквазінеперервність та проста неперервність означають одну і ту ж властивість відображення. Цей результат встановлено в [17, теорема 3.2]. Через важливість цього результата ми тут подамо його з доведенням.

Теорема 2.5. *Нехай X і Y — топологічні простори. Відображення $f : X \to Y$ буде псевдоквазінеперервним тоді і тільки тоді, коли воно просто неперервне.*

Доведення. Необхідність. Нехай відображення f псевдоквазінеперервне, але не є просто неперервним. Оскільки відображення f не є просто неперервним, то існує відкрита непорожня множина V в Y, така, що множина $fr(f^{-1}(V))$ щільна в деякій відкритій непорожній множині U в X. Тоді $fr(f^{-1}(V)) = \overline{fr(f^{-1}(V))} \supseteq U$. Оскільки

$$fr(f^{-1}(V)) = \overline{f^{-1}(V)} \cap \overline{X \setminus f^{-1}(V)},$$

то $\overline{f^{-1}(V)} \supseteq U$ і $\overline{X \setminus f^{-1}(V)} \supseteq U$. З псевдоквазінеперервності f випливає, що існує відкрита непорожня множина G в X, така, що $G \subseteq U$ і

$$f(G) \subseteq \overline{f(X \setminus f^{-1}(V))} \subseteq \overline{Y \setminus V} = Y \setminus V.$$

З іншого боку $f(G) \cap V \neq \varnothing$, бо $\overline{f^{-1}(V)} \supseteq U$ і $G \subseteq U$. Одержана суперечність завершує доведення необхідності.

Достатність. Нехай відображення f просто неперервне, але не є псевдоквазінеперервним. Тоді існує відкрита непорожня множина U в X і щільна в U множина E, така, що для довільної відкритої непорожньої множини $G \subseteq U$ існує точка $x_G \in G$, така, що $x_G \notin \overline{f(E)}$. Розглянемо відкриту множину $V = Y \setminus \overline{f(E)}$ і множину $A = \{x_G : G$ — відкрита множина, яка міститься в $G\}$. Тоді $\overline{A} \supseteq U$ і $A \cap E = \varnothing$. Оскільки відображення f просто неперервне, то множина

$$fr(f^{-1}(V)) = \overline{f^{-1}(V)} \cap \overline{X \setminus f^{-1}(V)}$$

ніде не щільна. Однак $f^{-1}(V) \supseteq A$ і тому $\overline{f^{-1}(V)} \supseteq \overline{A} \supseteq U$. Крім того, $X \setminus f^{-1}(V) \supseteq E$ і $\overline{X \setminus f^{-1}(V)} \supseteq \overline{E} \supseteq U$. Отже, $fr(f^{-1}(V)) \supseteq U \neq \varnothing$, що неможливо, бо множина $fr(f^{-1}(V))$ ніде не щільна. Отже припущення не вірне. □

Теорема 2.6. *Якщо функція $f : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ має замкнений графік, то вона псевдоквазінеперервна.*

Доведення. Добре відомо [2], що множина $D(f)$ ніде не щільна. Тоді згідно з теоремою 2.3 функція f є псевдоквазінеперервною. □

Теорема 2.7. *Існує монотонна функція $h : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$, яка не є псевдоквазінеперервною.*

Доведення. Покладемо $\mathbb{Q} = \{r_n : n \in \mathbb{N}\}$. Розглянемо функції $f, g, h : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$, які визначені так:

$$f(x) = \sum_{r_n \le x} 2^{-n},$$

$$g(x) = \begin{cases} 2^{-n-1}, & x = r_n \in \mathbb{Q}, \\ 0, & x \notin \mathbb{Q}. \end{cases}$$

і $h(x) = f(x) - g(x)$, $x \in \mathbb{R}$. В [10] показано, що функція f монотонно зростає і неперервна справа (отже, квазінеперервна). Функцію h можна записати так:

$$h(x) = \begin{cases} \sum\limits_{r_m < x} 2^{-m} + 2^{-n-1}, & x = r_n \in \mathbb{Q}, \\ \sum\limits_{r_m < x} 2^{-m}, & x \notin \mathbb{Q}. \end{cases}$$

Функція h строго зростає і при цьому вона не є квазінеперервною в кожній точці з $\mathbb{Q}$. Розглянемо відкриту множину

$$V = \bigcup_{n=1} \Big(\sum_{r_k < r_n} 2^{-k}, \sum_{r_k \le r_n} 2^{-k} \Big).$$

Тоді множина $h^{-1}(V) = \mathbb{Q}$ не є s-відкритою. Отже, h не є псевдоквазінеперервною. □

3. Декомпозиція неперервності

Під декомпозицією неперервності розуміють теореми, в яких встановлюється неперервність функції при виконанні кількох інших умов.

Відображення $f : X \to Y$ називається *майже неперервним в точці* $x \in X$ [11], якщо для будь-якого околу V точки $y = f(x)$ в Y існує множина A в X, така, що $\overline{A}$ — окіл точки x в X і $f(A) \subseteq V$. Якщо відображення майже неперервне в кожній точці, то воно називається *майже неперервним.*

Теорема 3.1. *Нехай X — топологічний простір, Y — регулярний простір. Тоді відображення $f : X \to Y$ неперервне тоді і тільки тоді, коли f майже неперервне і псевдоквазінеперервне.*

Доведення. Необхідність очевидна. Доведемо достатність. Будемо міркувати від супротивного. Нехай відображення f не є неперервним в деякій точці $x_0 \in X$. Оскільки простір Y регулярний, то існує замкнений окіл V_0 точки $f(x_0)$ в Y, такий, що для довільного околу U точки x_0 в X маємо, що $f(U) \nsubseteq V_0$. Оскільки відображення f майже неперервне в точці x_0, то існують окіл U_0 точки x_0 в X і щільна в U_0 множина A_0, такі, що $f(A_0) \subseteq V_0$. З розривності відображення f в точці x_0 випливає, що існує точка $x_1 \in U_0$, така, що $f(x_1) \notin V_0$, тобто $f(x_1) \in Y \setminus V_0$. Оскільки відображення f майже неперервне в точці x_1 і множина $Y \setminus V_0$ є околом точки $f(x_1)$, то існує множина A_1, така, що $x_1 \in \operatorname{int} \overline{A_1}$, $A_1 \subseteq U_0$ і $f(A_1) \subseteq Y \setminus V_0$. Скористаємося псевдоквазінеперервністю відображення f. Оскільки $\operatorname{int} \overline{A_1} \subseteq \overline{A}$, то існує відкрита непорожня множина $G \subseteq \operatorname{int} \overline{A_1} \cap \overline{A}$, така, що $f(G) \subseteq \overline{f(A)} \subseteq \overline{V_0} \subseteq V_0$. Оскільки $G \subseteq \operatorname{int} \overline{A_1}$, то існує точка $a \in G \cap A_1$. З того, що $a \in A_1$ випливає, що $f(a) \in Y \setminus V_0$. Оскільки $f(G) \subseteq V_0$, то одержуємо суперечність. Отже, відображення f неперервне. □

Відображення f називається *майже квазінеперервним у точці* $x \in X$ [5], якщо для кожного околу V точки $y = f(x)$ в Y і для кожного околу U точки x в X існує множина A в X, така, що $A \subseteq U$, $\operatorname{int} \overline{A} \neq \varnothing$ і $f(A) \subseteq V$, і просто *майже квазінеперервним*, якщо воно є таким у кожній точці.

Теорема 3.2. *Нехай X і Y — топологічні простори. Відображення $f : X \to Y$ квазінеперервне тоді і тільки тоді, коли f майже квазінеперервне і псевдоквазінеперервне.*

Доведення. Необхідність випливає з теореми 1.1 і очевидного факту про те, що квазінеперервне відображення є майже квазінеперервним.

Встановимо достатність. Розглянемо довільну точку $x \in X$, довільний окіл U точки x та довільний відкритий окіл V точки $f(x)$ в просторі Y. Оскільки відображення f майже квазінеперервне в точці x, то існує множина A в X, така, що $A \subseteq U$, $\operatorname{int} \overline{A} \neq \varnothing$ і $f(A) \subseteq V$. Покладемо $U_0 = \operatorname{int} \overline{A}$. Зрозуміло, що $U_0 \subseteq U$.

Покажемо, що існує відкрита непорожня множина G в X, така, що $G \subseteq U_0$ і $f(G) \subseteq V$. Нехай це не так. Тоді існує щільна в U_0 множина E, така, що $f(E) \subseteq Y \setminus V$. Згідно з псевдоквазінеперервністю відображення f існує відкрита непорожня множина G_0 в X, така, що $G_0 \subseteq \overline{E}$ і $f(G_0) \subseteq \overline{f(E)}$. Тоді

$$f(G_0) \subseteq \overline{f(E)} \subseteq \overline{Y \setminus V} = Y \setminus V.$$

Однак $G_0 \cap A \neq \varnothing$ і тому існує точка $a \in G_0 \cap A$. Тоді з одного боку $f(a) \in V$, бо $a \in A$, а з іншого боку $f(a) \in Y \setminus V$, бо $a \in G_0$. Одержали суперечність. Отже, існує відкрита непорожня множина G в X, така, що $G \subseteq U_0 \subseteq U$ і $f(G) \subseteq V$. Це означає, що відображення f квазінеперервне в точці x. □

4. Арифмитичні і ґраткові операції та збіжність псевдоквазінеперервних функцій

Сума двох псевдоквазінеперервних функцій не зобов'язана бути псевдоквазінеперервною (див. [4, лема 2]. Більше того, сума неперервної і псевдоквазінеперервної функції може не бути псевдоквазінеперервною. Це демонструє наступний приклад.

Приклад 4.1. Нехай $\mathbb{Q}$ — множина раціональних чисел. Розглянемо дві функції $f, g : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$, які визначаються так: $g(x) = -x$ для всіх $x \in \mathbb{R}$, а

$$f(x) = \begin{cases} x + \frac{1}{n}, & x = \frac{m}{n} \in \mathbb{Q}, \\ x, & \text{в інших випадках.} \end{cases}$$

Функція g неперервна, а тому псевдоквазінеперервна. З прикладу 2.2 випливає, що і функція f теж псевдоквазінеперервна. Однак, функція $h = f + g$ не є псевдоквазінеперервна (див. приклад 2.1).

Добуток двох псевдоквазінеперервних функцій не зобовязаний бути псевдоквазінеперервною функцією (див. [4, лема 3]).

В [3, теорема 1] встановлено, що максимум та мінімум псевдоквазінеперервних функцій з $\mathbb{R}$ в $\mathbb{R}$ є псевдоквазінеперервними.

Теорема 4.1. *Нехай простір X задовольняє наступну умову:*

($\star$) *якщо* (X_n) *покриття простору* X, *таке, що для* $M \subseteq \mathbb{N}$ *множина* $\bigcup_{n\in M} X_n$ *є* s*-відкритою і* G *— відкрита непорожня підмножина* X, *то* $G \cap \operatorname{int} X_n \neq \varnothing$ *для деякого* $n \in \mathbb{N}$.

Тоді $\max(f, g)$ *і* $\min(f, g)$ *є псевдоквазінеперервними функціями для довільних псевдоквазінеперервних функцій* $f, g : X \to \mathbb{R}$.

В [8, теорема 1] встановлено, що для досконалого берівського простору X і сепарабельного метричного простору Y кожна кліпова функція $f : X \to Y$ є рівномірною границею послідовності псевдоквазінеперервних функцій. Оскільки функція з прикладу 2.1 є кліковою, то звідси випливає, що рівномірна границя послідовності псевдоквазінеперервних функцій не зобов'язана бути псевдоквазінеперервною.

5. Композиція та обернене відображення

Теорема 5.1. *Нехай* X, Y *і* Z *— топологічні простори, відображення* $f : Y \to Z$ *неперервне і відображення* $g : X \to Y$ *псевдоквазінеперервне. Тоді відображення* $h = f \circ g : X \to Z$ *псевдоквазінеперервне.*

Доведення. Розглянемо довільну відкриту множину W в Z. Оскільки відображення f неперервне, то множина $f^{-1}(W)$ відкрита в Y. З псевдоквазінеперервності відображення g випливає, що множина $h^{-1}(W) = g^{-1}(f^{-1}(W))$ є s-відкритою. Отже, згідно з теоремою 2.5 відображення h псевдоквазінеперервне. □

Теорема 5.2. *Нехай* X *і* Y *— топологічні простори, причому простір* X *локально зв'язний, відображення* $f : \mathbb{R} \to Y$ *псевдоквазінеперервне і відображення* $g : X \to \mathbb{R}$ *неперервне. Тоді відображення* $h = f \circ g : X \to Y$ *псевдоквазінеперервне.*

Доведення. Розглянемо довільну відкриту множину W в Y. Оскільки відображення f псевдоквазінеперервне, то $f^{-1}(W) = V \cup N$, де множина V відкрита в $\mathbb{R}$, а множина N ніде не щільна в $\mathbb{R}$. Розглянемо множину $g^{-1}(V \cup N)$. Тоді $g^{-1}(V \cup N) = g^{-1}(V) \cup g^{-1}(N)$. Оскільки відображення g неперервне, то $U = g^{-1}(V)$ — відкрита множина.

Покажемо, що $g^{-1}(N) = U_1 \cup M$, де множина U_1 відкрита в X, а множина M ніде не щільна в X. Припустимо, що це не так. Тоді існують відкрита непорожня множина G в X та щільні в G множини A_1 і A_2, такі, що $g(A_1) \subseteq N$ і $g(A_1) \subseteq \mathbb{R} \setminus N$. Оскільки множина N ніде не щільна, то і множина $\overline{N}$ теж ніде не щільна. З неперервності відображення g випливає, що $g^{-1}(\overline{N})$ — замкнена множина, і тому $g^{-1}(\overline{N}) \supseteq G$. Візьмемо довільну відкриту зв'язну множину O в X, таку, що $O \subseteq G$. Оскільки при неперервному відображенні образ зв'язної множини є зв'язна множина, то множина $g(O)$ зв'язна і $g(O) \subseteq \overline{N}$. З того, що множина $\overline{N}$ ніде не щільна в $\mathbb{R}$ і містить зв'язну підмножину випливає, що існує така точка $b \in \overline{N}$, що $g(O) = \{b\}$. Оскільки $O \subseteq G$, то множини A_1 і A_2 щільні і в O. Тоді $\{b\} = g(O \cap A_1) \subseteq N$ і $\{b\} = g(O \cap A_2) \subseteq \mathbb{R} \setminus N$. Одержали суперечність з припущенням. Отже, $g^{-1}(N) = U_1 \cup M$, де множина U_1 відкрита в X, а множина M ніде не щільна в X.

Тоді

$$h^{-1}(W) = g^{-1}(f^{-1}(W)) = g^{-1}(V \cup N) = g^{-1}(V) \cup g^{-1}(N) = U \cup U_1 \cup M,$$

де U, U_1 — відкриті множини в X, а M — ніде не щільна в X. Отже, відображення h псевдоквазінеперервне. $\square$

В [10] наведено приклад квазінеперервної бієкції $f : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$, для якої функція f^{-1} не має властивості Бера. Як відомо кожна клікова функція з $\mathbb{R}$ в $\mathbb{R}$ (а отже, і кожна псевдоквазінеперервна функція) має властивість Бера. Тому згаданий приклад з [10] показує, що для псевдоквазінеперервної бієкції $f : \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ обернена функція f^{-1} не зобов'язана бути псевдоквазінеперервною. Крім того, в [10] було встановлено умови для бієкції $f : X \to Y$, при яких функції f і f^{-1} є кліковими. Такий же результат має місце для псевдоквазінеперервності.

Теорема 5.3. *Нехай X і Y — топологічні простори, $f : X \to Y$ — біекція, f і f^{-1} — ледь неперервні відображення. Тоді відображення f і f^{-1} псевдоквазінеперервні.*

Доведення. Покажемо, що відображення f псевдоквазінеперервне. Припустимо, що це не так. Тоді існує існують відкрита непорожня множина U в X та щільні в U множини A_1 і A_2, такі, що $f(A_2) \subseteq Y \setminus \overline{f(A_1)}$. Оскільки відображення f^{-1} ледь неперервне, то $V = \operatorname{int} \overline{f(U)} \neq \varnothing$. Можливі дві альтернативи: або $(Y \setminus \overline{f(A_1)}) \cap V \neq \varnothing$, або $V \subseteq \overline{f(A_1)}$.

Припустимо спочатку, що $V_1 = (Y \setminus \overline{f(A_1)}) \cap V$. Оскільки відображення f ледь неперервне, то $G = int \overline{f^{-1}(V_1)} \neq \varnothing$. Крім того, $G \subseteq U$. Оскільки $\overline{A_1} \supseteq U$, то $\overline{A_1} \supseteq G$. Візьмемо довільну точку $a \in A_1 \cap G$. Тоді з одного боку $f(a) \in f(A_1)$, а з іншого боку $f(a) \subseteq f(G) \subseteq (Y \setminus \overline{f(A_1)}) \cap V$ і тому $f(a) \notin f(A_1)$. Одержали суперечність.

Нехай тепер $V \subseteq \overline{f(A_1)}$. Оскільки відображення f ледь неперервне, то $G = \operatorname{int} \overline{f^{-1}(V)} \neq \varnothing$. Крім того, $G \subseteq U$. Оскільки $\overline{A_2} \supseteq U$, то $\overline{A_2} \supseteq G$. Візьмемо довільну точку $a \in A_2 \cap G$. Тоді з одного боку $f(a) \in f(A_2) \subseteq Y \setminus \overline{f(A_1)}$, а з іншого боку $f(a) \subseteq f(G) \subseteq V \subseteq \overline{f(A_1)}$. Одержали суперечність. $\square$

6. Нарізні та сукупні властивості

В цьому пункті ми уточнимо результати з [17, теореми 5.1 і 5.2].

Нехай $\mathcal{A}$ — деяка система десь щільних множин в $X \times Y$. Відображення $f : X \times Y \to Z$ називається *$\mathcal{A}$-псевдоквазінеперервним*, якщо для довільної множини $A \in \mathcal{A}$ існують відкриті непорожні множини U в X та V в Y, такі, що $G \times H \subseteq \overline{A}$ і $f(G \times H) \subseteq \overline{f(A)}$. Якщо $\mathcal{A} = \{A \subseteq X \times Y : \operatorname{int} \overline{A} \neq \varnothing\}$, то $\mathcal{A}$-псевдоквазінеперервність означає звичайну псевдоквазінеперервність відображення від двох змінних.

Нехай M — множина другої категорії в X і V — відкрита непорожня множина в Y. Нехай для кожного $x \in M$ існує множина $B_x \subseteq Y$, така, що $V \subseteq \overline{B_x}$. Розглянемо множину $A = \bigcup_{x \in M}(\{x\} \times B_x)$. Через $\mathcal{M}$ позначимо систему таких підмножин A.

Теорема 6.1. *Нехай X та Y — берівські простори, причому простір Y має зліченну псевдобазу і Z — сепарабельний метризовний простір. Відображення $f : X \times Y \to Z$ псевдоквазінеперервне тоді і тільки тоді, коли воно є $\mathcal{M}$-псевдоквазінеперервним.*

Доведення. Ми будемо використовувати теорему 2.5. Оскільки простір Z метризовний сепарабельний, то він регулярний і задовольняє другу аксіому зліченності. Нехай $\{V_n : n \in \mathbb{N}\}$ — псевдобаза простору Y, $\{W_k : k \in \mathbb{N}\}$ — база простору Z.

Доведення необхідності є очевидним враховуючи той факт, що множина $\bigcup_{x \in M}(\{x\} \times B_x)$ щільна в $\operatorname{int} \overline{M} \times V$.

Достатність будемо доводити методом від супротивного. Нехай відображення f не є сукупно псевдоквазінеперервним. Тоді існують відкриті непорожні множини U і V та множина $E \subseteq X \times Y$ щільна в $U \times V$, такі, що для довільних відкритих непорожніх множин G в X та H в Y, таких, що $G \times H \subseteq U \times V$ маємо, що $f(G \times H) \not\subseteq \overline{f(E)}$.

Розглянемо множину

$$A = \{x \in U : (\exists B_x \subseteq V, V \setminus B_x \text{ — першої категорії})$$

$$(\forall y \in B_x)(f(x,y) \notin \overline{f(E)})\}$$

і покажемо, що вона другої категорії. Припустимо, що це не так, нехай множина в A першої категорії. Тоді $U \setminus A$ — множина другої категорії, бо простір X берівський. Для кожного $n \in \mathbb{N}$ розглянемо множини

$$A_n = \{x \in U \setminus A : (\exists D_x \subseteq V, \overline{D_x} \supseteq V_n)(\forall y \in D_x)(f(x,y) \in \overline{f(E)})\}.$$

Зрозуміло, що $\bigcup_{n=1}^{\infty} A_n \supseteq U \setminus A$. Оскільки множина $U \setminus A$ другої категорії, то існує номер k, такий, що множина A_k другої категорії. З

$\mathcal{M}$-псевдоквазінеперервності випливає, що існують відкриті непорожні множини G в X та H в Y, такі, що

$$G \times H \subseteq \operatorname{int} \overline{A_k} \times V_k \subseteq U \times V$$

і

$$f(G \times H) \subseteq \overline{f\Big(\bigcup_{x \in A_k} (\{x\} \times D_x)\Big)} \subseteq \overline{\overline{f(E)}} = \overline{f(E)}.$$

Одержали суперечність. Отже, множина A другої категорії.

Оскільки простір Y берівський, то для кожного $x \in A$ множина B_x другої категорії. Для кожного $x \in A$ існують номери n_x і m_x, такі, що для кожного $y \in B_x \cap V_{n_x}$ маємо, що $f(x, y) \in W_{m_x}$ і $\overline{W_{m_x}} \cap f(E) = \varnothing$. Розглянемо множини

$$A_{n,m} = \{x \in A : n_x = n, m_x = m\}.$$

Зрозуміло, що $A = \bigcup_{m,n=1}^{\infty} A_{n,m}$. Оскільки множина A другої категорії, то існують номери n_0 та m_0, такі, що множина A_{n_0,m_0} другої категорії.

Тепер знову скориставшись $\mathcal{M}$-псевдоквазінеперервністю маємо, що існують відкриті непорожні множини G в X та H в Y, такі, що

$$G \times H \subseteq \operatorname{int} \overline{A_{n_0,m_0}} \times V_{n_0} \subseteq U \times V$$

і

$$f(G \times H) \subseteq \overline{f\Big(\bigcup_{x \in A_{n_0,m_0}} (\{x\} \times (B_x \cap V_{n_0}))\Big)}.$$

Тому

$$f(G \times H) \subseteq \overline{f\Big(\bigcup_{x \in A_{n_0,m_0}} (\{x\} \times (B_x \cap V_{n_0}))\Big)} \subseteq \overline{W_{m_0}}.$$

Оскільки $\overline{W_{m_0}} \cap f(E) = \varnothing$, то $f(G \times H) \cap f(E) = \varnothing$. Але це суперечить тому, що E щільна в $U \times V$. Отже, наше припущення не вірне і тому відображення f псевдоквазінеперервне. □

Нехай $\mathcal{B} = \{A \times V : \operatorname{int} \overline{A} \neq \varnothing, V = \operatorname{int} V \neq \varnothing\}$ — система підмножин в $X \times Y$.

Теорема 6.2. *Нехай X та Y — берівські простори, причому простір Y має зліченну псевдобазу і Z — сепарабельний метризовний простір, відображення $f : X \times Y \to Z$ є $\mathcal{B}$-псевдоквазінеперервним і $E = \{x \in X : f^x$ — псевдоквазінеперервне$\}$ — залишкова множина в X. Тоді відображення f псевдоквазінеперервне.*

Доведення. Скористаємося теоремою 6.1. Візьмемо довільні відкриті непорожні множини U в X та V в Y, довільну множину M другої категорії в X, таку, що $M \subseteq U$ і для кожної точки $x \in M$ розглянемо множини B_x в Y, такі, що $V \subseteq \overline{B_x}$. Нехай $\{V_n : n \in \mathbb{N}\}$ — псевдобаза простору Y. Для кожного $n \in \mathbb{N}$ розглянемо множини

$$A_n = \{x \in M \cap E : f^x(V_n) \subseteq \overline{f^x(B_x)}\}.$$

Зауважимо, що множина $M \cap E$ другої категорії. Оскільки для кожної точки $x \in M$ відображення f^x псевдоквазінеперервне, то $\bigcup_{n=1}^{\infty} A_n = M \cap E$. З того що множина $M \cap E$ другої категорії випливає, що існує номер m такий, що множина A_m десь щільна. Нехай множина A_m щільна в деякій відкритій непорожній множині U_0, тобто $U_0 \subseteq \overline{A_m}$. З $\mathcal{B}$-псевдоквазінеперервності випливає, що існують відкриті непорожні множини G в X та H в Y, такі, що $G \times H \subseteq U_0 \times V_m$ і $f(G \times H) \subseteq \overline{f(A_m \times V_m)}$. Тоді $G \times H \subseteq U_0 \times V_m \subseteq U \times V$ і

$$\begin{aligned} f(G\times H) &\subseteq \overline{f(A_m \times V_m)} \subseteq \overline{f\Big(\bigcup_{x\in A_m} (\{x\} \times V_m)\Big)} = \overline{\bigcup_{x\in A_m} f(\{x\} \times V_m)} \\ &= \overline{\bigcup_{x\in A_m} f^x(V_m)} \subseteq \overline{\bigcup_{x\in A_m} \overline{f^x(B_x)}} \subseteq \overline{\overline{\bigcup_{x\in A_m} f^x(B_x)}} = \overline{\bigcup_{x\in A_m} f^x(B_x)} \\ &= \overline{f\Big(\bigcup_{x\in A_m} (\{x\} \times B_x)\Big)} \subseteq \overline{f\Big(\bigcup_{x\in M} (\{x\} \times B_x)\Big)}. \end{aligned}$$

Тоді згідно з теоремою 6.1 відображення f псевдоквазінеперервне за сукупністю змінних. □

Література

[1] N. Biswas, *On some mappings in topological spaces* // Bull. Cal. Math. Soc., **61** (1969), 127–135.

[2] J. Doboš, *On the set of points of discontinuity for functions with closed graphs* // Čas. Pěst. Mat., **110** (1985), 60–68.

[3] J. Borsík, *Maxima and minima of simply continuous and quasicontinuous functions* // Math. Slovaca, **46** (1996), 261–268.

[4] J. Borsík, *Products of simply continuous and quasicontinuous functions* // Math. Slovaca, **45** (1995), 445–452.

[5] J. Borsík, J. Doboš, *On decomposition of quasicontinuity* // Real Anal. Exch., **16** (1991), 292–305.

[6] J. Borsík, J. Doboš, *On simple continuity points* // Real Anal. Exch., **16** (1991), No. 2, 552–558.

[7] W. W. Bledsoe, *Neighbourly functions* // Proc. Amer. Math. Soc., **3** (1952), 114–115.

[8] J. Ewert, *Note on limits of simply continuous and cliquish functions* // Internat. J. Math. Math. Sci., **17** (1994), 447–450.

[9] Z. Frolik, *Remarks concerning the invariance of Baire spaces under mappings* // Czech. Math. J. II, **86** (1961), 38–385.

[10] Z. Grande, T. Natkaniec, *On quasi-continuous bijections* // Acta Math. Univ. Comenianae, **60** (1991), No. 1, 31–34.

[11] T. Husain, *Almost continuous mappings* // Prace Math., **10** (1966), 1–7.

[12] S. Kempisty, *Sur les fonctions quasicontinues* // Fund. Math., **19** (1932), 184–197.

[13] N. Levine, *Semi-open sets and semi-continuity in topological spaces* // Amer. Math. Monthly, **70** (1963), 36–43.

[14] S. Marcus, *Sur les fonctions quasicontinues an sens de S. Kempisty* // Colloq. Math., **8** (1961), 47–53.

[15] V. K. Maslyuchenko, V.V. Nesterenko, *A new generalization of Calbrix-Troallic's theorem* // Topology Appl., **164** (2014), 162–169.

[16] A. Neubrunnová, *On certain generalizations of the notion of continuity* // Mat. Cas., **23** (1973), No. 4, 374–380.

[17] V. Nesterenko, *Separate and joint properties of some analogues of pointwise discontinuity* // Tatra Mt. Math. Publ., **58** (2014), 155–167.

[18] H. P. Thielman, *Types of functions* // Amer. Math. Monthly, **60** (1953), 156–161.

[19] В. К. Маслюченко, *Нарізно неперервні відображення і простори Кете*: дис. ... докт. фіз.-мат. наук: 01.01.01, Чернівці, 1999, 345 с.

Відомості про авторів

Василь В. Нестеренко

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
E-Mail: `math.analysis.chnu@gmail.com`